

NEW AGE HAREKETİ MELEK TASAVVURUNA KUR'ÂN IŞIĞINDA KELÂMÎ BİR BAKIŞ

A KALÂM PERSPECTIVE ON THE NEW AGE MOVEMENT'S VISION OF THE ANGEL IN
THE LIGHT OF THE QUR'ÂN

İREM CEYHAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ, İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
KELÂM ANABİLİM DALI
ASST. PROF. DR., İNÖNÜ UNIVERSITY, FACULTY OF THEOLOGY
DEPARTMENT OF KALAM
MALATYA, TÜRKİYE

irem.ceyhan@inonu.edu.tr

 <http://orcid.org/0000-0002-4244-4983>

 <http://dx.doi.org/10.46353/k7auifd.1651129>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types
Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received
4 Mart / March 2025

Kabul Tarihi / Accepted
8 Mayıs / May 2025

Yayın Tarihi / Published
Haziran / June 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season
Haziran / June

Atıf / Cite as: Ceyhan, İrem, "New Age Hareketi Melek Tasavvuruna Kur'ân Işığında Kelâmî Bir Bakış [A Kalâm Perspective on the New Age Movement's Vision of the Angel in the Light of the Qur'ân]". Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - Journal of the Faculty of Theology 12/1 (Haziran/June 2025): 195-216.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Lisans / License: Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası [CC BY-NC 4.0] /Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International [CC BY-NC 4.0].

Published by Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi - Kilis 7 Aralık University, Faculty of Theology, Kilis, 79000 Turkey.

ilahiyatdergisi@kilis.edu.tr

NEW AGE HAREKETİ MELEK TASAVVURUNA KUR'ÂN IŞIĞINDA KELÂMÎ BİR BAKIŞ

Öz

20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle dünyevileşen ve maddiyata önem veren düzene karşı, maneviyatı önceleyen, içerisinde birçok din ve düşüncenin izlerini barındıran akımlar ortaya çıkmaya başladı. Yeni Dini Hareketler (New Religious Movements) olarak isimlendirilen bu akımlar; dinler tarihinde kült olarak isimlendirilirler. Zira hareket mensupları, bulundukları toplumdan sıyrılıp felsefeleri için bir araya gelen insan grupları şekildedirler. Herhangi bir liderleri, ritüelleri ya da bağlayıcı ibadetleri yoktur. Önemli olan birey, bireyin sonsuz gücü ve bireyin tekamülüdür. Reenkarnasyon ve karma ise tekâmül yolundaki katetmeleri gereken merhalelerdir. New Age hareketi, Yeni Dini Hareketlerden biri olarak kabul edilir. Hareket, popüler kültürün hızla yaygınlaşan akımlarından biridir ve insanın hayatını anlamlandırması, birey olarak güçlenmesi, an ve geleceği için umutlanması gibi birçok yönden insanlara perspektifler açarak ilgiyi üzerinde tutmaktadır. Tek bir kaynaktan beslenmeyen ve Yeni Dini Hareketler bünyesinde gelişen bir hareket olduğu için New Age hareketinin, tek bir tanımı ve tek bir yönü yoktur. Herhangi bir lidere sahip olmaması nedeniyle de farklı kollara ve konulara yayılarak varlığını sürdürmektedir. Her yaştan insanın ilgisini çeken bu hareketin kollarından bir tanesi de özellikle kişinin anlamlandırma ve birey olabilmek yolundaki gayretleri sürecinde meleklerle yükledikleri misyonlarıyla da dikkat çeken kısmıdır. Melekleri önceleyen New Age hareketi mensupları için melekler, saf ışıktan yaratılmış, saf sevgi ve Allah'ın uzanan elleridirler. Cinsiyetleri vardır hatta bazı New Age hareketi mensuplarına göre çift cinsiyetlidirler. İnsan suretine bürünebilirler ve kendi suretleriyle insanlara görünebilirler. Bu eylemi tamamıyla kendi inisiyatifleri ile gerçekleştirirler. New Age hareketi mensupları için her şey bir ve tek olduğu için melekler de bir nevi tanrı gibilerdir. Bu bağlamda dualarda melekleri öcelemede bir sakınca yoktur. Aksine bu tercih duaların kabulünü hızlandırır. New Age hareketinde melekler, insanlara her daim müdahale edebilir, uyuyorlarsa uykularından dahi uyandırabilirler. Her insan doğduğunda koruyucu melek ya da meleklerle sahip olur. New Age hareketinin amacı bu meleklerle diyaloga geçebilmektir. Bu sağlandığında insanlar rahatlıkla, meleklerine sorular sorup cevaplar alabilir, hayatlarını şekillendirirken meleklerden her noktada faydalanabilirler. Her bölgenin bir meleği vardır ve o meleklerle istendiğinde irtibata geçilebilir, bulunulan ortamın enerjisi öğrenilebilir. New Age hareketi mensubu kişiler, dünyanın iyileştirilebilmesi için melek şifaları yollayabilir, sadece kendileri değil kendileri dışındaki her şey için de meleklerden istifade edebilirler. Meleklerin kendi aralarında hiyerarşileri vardır, bu hiyerarşiye ve görev dağılımına göre dualar edildiğinde istenen melek çağırılabilir ve istenen bilgiler alınabilir. İslam inanç esaslarından biri olan 'meleklerle iman' akidesinin öznesi olan meleklerle ilgili, zikredilen New Age hareketindeki melek tasavvuru ve meleklerin faaliyetleri ne ontolojik ne de ulûhiyet ve rubûbiyet bağlamında İslam inanç akideleriyle bağdaşır. Aksine New Age hareketinin melek tasavvuru ile ilgili öğretiler; İslam'ın ana omurgası olan tevhidin zedelenmesi, meleklerle Allah'a şirk koşulması, İslam inanç esaslarından biri olan 'meleklerle iman' ile ilgili olmayan tasavvurların geliştirilebilme ihtimalini de beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda insanların New Age hareketi ile ilgili kitaplar almaları, eğitimlere katılmaları, melek kartları gibi uygulamalarla maddi olarak da istismar edilebilme gibi ihtimallerini de beraberinde getirmektedir. İslam inanç esaslarının belirlenmesi, temellendirilmesi ve varsa şüphelerin giderilmesi noktasında aktif rol oynayan kelâm ilminin, New Age melek tasavvuru hakkındaki bakışı ve duruşu da oluşmuş olan ya da oluşabilecek yanlış tasavvurların önüne geçilebilmesi, gerek duyulması halinde ise şüphelerin giderilerek yanlış inanışların ortadan kaldırılması noktasında önem arz etmektedir. Bu hedef

doğrultusunda çalışmamız nitel yöntemle dayalı olarak doküman analizi yoluyla ele alınacaktır. Bu süreçte öncelikle literatür taraması yapılacak konu ile ilişkili olan çalışmalar incelenerek betim sel bir tasvirle sunulacaktır. Ardından bu tasvirler ilgili Kur'an ayetleri temelli bir yaklaşım ile mukayeseli bir şekilde değerlendirilecek ve çalışma tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, İslam, Kur'an, New Age Hareketi, Melek, Tasavvur.

A KALÂM PERSPECTIVE ON THE NEW AGE MOVEMENT'S VISION OF THE ANGEL IN THE LIGHT OF THE QUR'ÂN

Abstract

As of the second half of the 20th century, movements that prioritize spirituality and include traces of many religions and ideas began to emerge against the worldly and materialistic order. These movements, called New Religious Movements, are called cults in the history of religions. This is because the members of the movement are groups of people who come together for their philosophies. They do not have any leaders, rituals or binding worship. What matters is the individual, the infinite power of the individual and the individual's evolution. Reincarnation and karma are the stages they have to go through on the path of evolution. The New Age movement is considered one of the New Religious Movements. The movement is one of the fastest growing movements in popular culture and attracts attention by opening perspectives to people in many ways, such as making sense of one's life, becoming stronger as an individual, and gaining hope for the present and the future. The New Age movement does not have a single definition and a single direction, as it is a movement that is not fed from a single source and has developed within the New Religious Movements. Since it does not have any leader, it continues its existence by spreading to different branches and subjects. One of the branches of this movement, which attracts the attention of people of all ages, is the part that draws attention with the missions they attribute to angels, especially in the process of the person's efforts to make sense and become an individual. For members of the New Age movement who prioritize angels, angels are created from pure light, pure love and the outstretched hands of God. They have a gender, and according to some members of the New Age movement, they are even androgynous. They can take on human form and appear to humans in their own image. They do this entirely on their own initiative. For members of the New Age movement, since everything is one and only one, angels are like gods. In this context, there is no harm in prioritizing angels in prayers. On the contrary, this preference accelerates the acceptance of prayers. In the New Age movement, angels can intervene in people at all times, even waking them up from sleep if they are asleep. Every human being is born with a guardian angel or angels. The aim of the New Age movement is to establish a dialog with these angels. When this is achieved, people can easily ask their angels questions and get answers, and they can benefit from them at every point in shaping their lives. Every region has an angel and those angels can be contacted at any time and the energy of the current environment can be learned. Members of the New Age movement can send angel healings for the betterment of the world, and they can make use of angels not only for themselves but also for everything outside themselves. Angels have a hierarchy among themselves, and when prayers are made according to this hierarchy and the distribution of duties, the desired angel can be called and the desired information can be obtained. The conception of angels and the activities of angels in the aforementioned New Age movement, which are the subject of 'belief in angels', one of the principles of Islamic belief, are neither ontologically nor in the context of divinity and rubûbiyyah compatible with the Islamic belief principles.

On the contrary, the teachings of the New Age movement's conception of angels bring with them the possibility of damaging tawheed, which is the main backbone of Islam, associating angels with Allah, and developing conceptions that are not related to 'belief in angels', which is one of the principles of Islamic belief. At the same time, there is also the possibility that people may be financially exploited by buying books on the New Age movement, participating in trainings, and applications such as angel cards. The view and stance of the science of theology, which plays an active role in determining and justifying the principles of Islamic belief and eliminating doubts, if any, about the New Age angel conception, is also important in preventing the wrong conceptions that have occurred or may occur, and if necessary, eliminating the doubts and eliminating false beliefs. In line with this goal, our study will be handled through document analysis based on qualitative method. In this process, first of all, the literature will be reviewed and the studies related to the subject will be examined and presented with a descriptive description. Then, these descriptions will be evaluated comparatively with an approach based on the relevant Qur'anic verses and the study will be completed.

Keywords: Kalâm, İslam, Qur'an, New Age Movement, Angel, Vision.

GİRİŞ

20. yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla, Batıda Yeni Dini Hareketler başlığı altında birçok farklı dinin ve kültürün öğelerini içerisinde barındıran; maneviyatı ve spiritüalizmi önceleyen akımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. New Age hareketi de Yeni Dini Hareketlerden biri olarak kabul edilir ve ülkemizde de ilgi çeken bir akım olarak karşımıza çıkar. New Age Hareketinin, İslam inanç akidelerinin unsurlarından biri olan “melek” inancını da içerisinde barındırması; toplum nezdinde daha kolay bir şekilde ilgi toplamasına sebebiyet vermiştir. Ancak New Age Hareketinin melek tasavvuru, İslami açıdan tehlikeler barındırmaktadır. İslam inanç esaslarının belirlenmesi, temellendirilmesi ve varsa şüphelerin giderilmesi noktasında aktif rol oynayan kelâm ilminin, New Age Hareketi melek tasavvuru hakkındaki bakışı ve duruşu da oluşmuş olan ya da oluşabilecek yanlış tasavvurların önüne geçilebilmesi, gerek duyulması halinde ise şüphelerin giderilerek yanlış inanışların ortadan kaldırılması noktasında önem arz etmektedir. Bu hedef doğrultusunda makalede, öncelikle New Age Hareketi ile bu hareketin melek tasavvuru betimsel bir analizle sunulacak; ardından da New Age Hareketi melek tasavvuru kelâmî düşüncenin temel kaynaklarından biri olan Kur'an ayetleri bağlamında değerlendirilecektir.

1. NEW AGE HAREKETİ NEDİR?

Anlam arayışı içerisinde olan insan, dönemler içerisinde kendi farkındalığına erişmek, güncel tabirlerle ifade edecek olursak da ruhsal uyanışını sağlayabilmek için türlü yollar aramış ve birbirinden farklı birçok akı-

mın oluşması da böylelikle kaçınılmaz olmuştur. Günümüz literatüründe Yeni Dini Hareketler¹ (New Religious Movements) olarak sınıflandırılan bu güncel akımlardan birisi olan New Age Hareketi, tanımlanması noktasında çok başarılı olunabilen bir akım olmamıştır. Zira çok yönlü bir hareket olan New Age Hareketi, ele alınış yönüne göre farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bu sebeple de tek bir türü olmadığı gibi tek bir tanımı da yoktur.² Aynı zamanda Dinler Tarihi alanında “kült” kategorisinde ele alınan New Age hareketi; bu bağlamda toplumda genel kabul görmüş ve yaşanan inanışlardan ayrılarak; kendi yaşayış ve felsefesi için bir araya gelmiş olan insanların hareketidir denebilir.³

Amerika menşei bir hareket olan New Age Hareketi; Vietnam savaşı sonrası, dünyevî düzene karşı özellikle gençlerin bireysel olarak kendi mistik ve ruhani tecrübelerini yaşayarak; var olan siyasi, kültürel ve dini duruşlara bir eleştiri mahiyetinde olan, maneviyatı önceleyen bir akım olarak yayılmaya başlamıştır.⁴ Hareket aynı zamanda, birbirinden farklı dini inanışların birçok farklı unsurunu da içerisinde barındırmakta hem semavi dinlerden hem de uzak doğu inanışlarından beslenmektedir.⁵ Bu yönüyle New Age Hareketi, senkretik ve eklektik bir harekettir⁶ ve bünyesinde hem dini unsurları hem şifa öğreti ve uygulamalarını hem de çeşitli felsefi düşünceleri barındıran bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır.

New Age Hareketinin her ne kadar tek bir tanım ve tek bir türü olmasa da hareketin birbirinden farklı olan yönlerinin birleştikleri birçok nokta bulunmaktadır.⁷ Bu bağlamda New Age Hareketi:

- Var olan her şey ve herkesin birbiri ile bağlantılı olduğunu savunan bütüncü bir yaklaşımdır.⁸

- İnsanın kendi uyanışını ve kendini gerçekleştirmesini öncelleyerek bireyselliği ve insanın dönüşümünü vurgular.⁹

¹ M. A. Kirman, *Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi* (Ankara: Birleşik Yayınevi, 2010).

² Cüneyd Aydın, *İnsanın Anlam Arayışı ile Yeni Çağ İnanışları Arasındaki İlişki* (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015), 43-45; Cüneyd Aydın, *İnsanın Anlam Arayışı ve Yeni Çağ İnançları* (Ankara: Araştırma Yayınları, 2016); Mevlüt Kaya- Cüneyd Aydın, “Yeni Çağ İnanışları Ölçeği”, *OMÜİFD* 35 (2013); Ekber Şah Ahmedi, “Yeni Çağ İnanışlarının Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Bursa Örneği”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022).

³ Abdullah Sevgi, *Yeni Dini Akımların Temel Görüşleri ve İslam* (Van: Madde Yayınları, 2011), 23.

⁴ Jeffrey K. Hadden, “Toward Desacralizing Secularization Theory”, *Social Forces* 65/3 (1987), 603.

⁵ Ron Rhodes, *New Age Movement* (Michigan: Zondervan Publishing, 1995), 35; P.L. Zoccatelli, “Çağdaş Dünyada Ezoterizm ve New Age”, *Cogito Dergisi* 46 (2006), 281.

⁶ Süleyman Turan- Faruk Sancar, *Yeni Dini Hareketler, Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutları* (İstanbul: Açılım Kitap, 2014), 10.

⁷ W.J. Hanegraaff, *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought* (New York: State University of New York Press, 1996), 63.

⁸ S. MacLaine, *Going Within* (USA: Bantam Books, 1990), 32.

⁹ S. MacLaine, *Dancing in the Light* (USA: Bantam Books, 1986), 376.

-Epistemolojik olarak kaynağı, akıl ve tecrübeden ziyade sezgi ve içgüdülerdir.¹⁰

-Farklı inanış ve kültürleri birbirine sentezleyerek eklektik bir yapıya bürünmüştür.¹¹

-Ruhsal şifa ve spiritüel uyanış, reenkarnasyon, karma gibi kavramlar, hareketin temel yapı taşlarıdır.¹²

New Age Hareketinin inançsal bağlamdaki izdüşümüne bakacak olursak; insanı ve insan ruhunun uyanışını önceledikleri ve bu bağlamda hareket ettikleri görülür. Herhangi bir liderleri, ritüelleri ya da ortak bir ibadet yerleri yoktur.¹³ Ruhun uyanışı tek bir ömürde gerçekleşmeyebilir bu sebeple tekamüle erebilmek için ruh defalarca bedenlenir yani reenkarnasyon inanışına sahiplerdir.¹⁴ Âhiret tasavvuru olmamasından dolayı yeniden bedenlenen ruh, her bir bedenlenmede bir önceki bedenlenmenin kefareti ya da ödülünü karma olarak deneyimlemeye devam eder.¹⁵ Karmaların bilinmesi, karmalardan arınabilmek için de farklı şifa uygulamaları aktif olarak kullanılmaktadır. Yoga yapılarak meditasyona hazır hale gelen birey,¹⁶ meditatif halde çakralarını aktif hale getirir¹⁷ ve enerjisel şifaya kendini açar.¹⁸ Tüm bu süreçlerde bireye yardımcı olan ruhsal rehberler, melekler ve üst benlikler vardır.¹⁹ Ayrıca rüyalar da New Age Hareketinde oldukça önemlidir. Zira birey rüyalarla mesajlar alır ve yönlendirilir.²⁰ Reiki gibi şifa uygulamaları ile de birey şifalanma sürecinde yol almaya devam eder.²¹

Bireyin tekamülü için ilerlenen süreçte insanın gücü sınırsızdır hatta New Age Hareketinde birey bir nevi tanrıdır.²² Bireyin zihni ve ruhu her şeye erişebilir, her şeyi yapabilir. Panteist bir yaklaşımla adeta her şey Tanrıdır ve tan-

¹⁰ Emre Uysal, 20. Yüzyıl New Age Akımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz (Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015), 66.

¹¹ S. Bruce, *Religion in Modern Britain* (London: Oxford University Press, 1995), 105.

¹² Gülenay Pınarbaşı, *Kültür Endüstrisi Bağlamında New Age Uygulamalarından-Inançlarından Astrolojinin Facebook Dolayımı İçerik Analizi (2018-2019)* (İstanbul: Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020), 91-92.

¹³ İsmet Eşmeli- Sena Sultan Topal, "Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi", *Universal Journal of Theology* 7/2 (2022), 15.

¹⁴ Lorna St. Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times* (UK: Gateway Books, 1990), 28.

¹⁵ Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 35.

¹⁶ MacLaine, *Going Within*, 83; Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 112.

¹⁷ Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 4.

¹⁸ Dilek Yücel, *Reikin Oluşumu, Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 100; Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 47.

¹⁹ Bruce, *Religion in Modern Britain*, 108; Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 62.

²⁰ Betty Bethards, *The Dream Book: Symbols for Self Understanding* (Dublin: New Century Publishers, 2016), 20.

²¹ H. Doi, *Reiki'nin Temelleri*, çev. Tufan Göbekcin (İzmir: Ege Meta Yayınları, 2005), 23.

²² MacLaine, *Dancing in the Light*, 375.

risal güce sahiptir, birey sadece buna ulaşma güçlüğü yaşamaktadır. İşte New Age hareketi, insanı bu zikredilen gayeye götürmeyi amaçlamaktadır.²³

New Age Hareketinin dini bir oluşum mu yoksa felsefi bir hareket mi olduğu noktasında, hareketin önde gelenlerinden biri olan Sir George Trevelyan; hareketin spiritüel yönüne dikkat çekmiş ve hareketin bir din olmadığını söylemiştir.²⁴ Bu konuda fikrini ortaya koyan New Age yazarlarından biri olan Eileen Caddy ise vahiy konusunda düşündüğünde önceleri vahyin Tanrı kaynaklı bir tecrübe olduğunu düşündüğünü ancak artık böyle düşünmediğini vurgulamış; asıl kaynağın üst benlikler olduğunu, insanın da bir nevi Tanrı olduğunu fark ettiğini söylemiştir.²⁵ Her ne kadar oluşumun bir din olmadığı her iki New Age Hareketi önde geleni tarafından zikredilmiş olsa da ortaya çıkışında mevcut dinlere ve mevcut dünyevi duruma sunulan bir tepki olarak zikredilmesi²⁶, bu yaşanan mevcut dinlerden biri olan İslamiyet açısından konuyu tarafımızca önemli hale getirmektedir.

2000'li yıllar itibarıyla Türkiye'de görülmeye ve yayılmaya başlayan New Age Hareketi, kitaplar, seminerler ve konferanslarla kişisel gelişim adı altında kendini göstermekte ve modern tabirle takipçiler kazanarak yayılmaktadır.²⁷ Bu yayılımın hızı, itikadi yönden de bu hareketin ele alınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Zira New Age Hareketine dahil olan bireylerin bir kısmı var olan dini ve felsefi düşüncelerin geçersiz kaldığını düşünmelerinden dolayı tamamıyla New Age Hareketinin ruhani spiritüalizmine kendilerini teslim ederlerken; diğer kısım da kalan bireyler ise New Age Hareketine yeni bir yaklaşıma açık bir dünya görüşü ile ilgi duymak, ilgilenmek şeklinde katılmışlardır.²⁸ Bu bağlamda ilk grupta zikredilen bireyler kendi öz inançlarını terk edip harekete mensup olurken; ikinci grupta zikrettiğimiz bireyler ise bir taraftan kendi geleneksel inançlarını muhafaza ederlerken, diğer yönden de New Age Hareketinin öğreti ve öğretilerinin gerçekleşmesine yardımcı olan unsurlara başvurmakta, New Age Hareketinin öğretilerine sempati duymaktadırlar. Her iki yönde kelâmî açıdan sorunlar barındırmaktadır. İlk grup İslamiyet bünyesinden ayrılmayı tercih ederken; ikinci grup ise İslamiyet bünyesinde barınmayan düşünce ve uygulamaları İsla-

²³ Aubyn, *The New Age in a Nutshell: A Guide to Living in New Times*, 115; S. MacLaine, *Out on a Limb* (USA: Bantam Books, 1986), 233.

²⁴ Sir George Trevelyan, "Thoughts and Writings" (Erişim 25 Şubat 2025).

²⁵ Ali Köse, *Milenyum Tarikatları: Batı'da Yeni Dini Akımlar* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 139.

²⁶ Ramazan Biçer, "Heretik Bir New Age Tarikati Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı", *EKEV Akademik Dergisi* 10/29 (2006), 28.

²⁷ Mustafa Arslan, "Değişim Sürecinde Yeni Dindarlık Formları: 'Yeni Çağ' İnanışları Örneği", *Değerler Eğitimi Dergisi* IV/11 (2006), 20.

²⁸ Elien Barker, *New Religious Movements* (London: HMSO, 1992), 189; Köse, *Milenyum Tarikatları: Batı'da Yeni Dini Akımlar*, 134-135.

miyet bünyesine entegre etme böylelikle de dinin esaslarını zedeleme tehlikesini yanlarında taşımaktadırlar.

2. NEW AGE HAREKETİ'NİN MELEK TASAVVURU

Birbirinden farklı unsurları önceleyerek bir araya gelmiş insanların oluşturduğu kült bir hareket olduğundan bahsettiğimiz New Age Hareketinde, bir grup insan da melekleri incelemekte ve melekleri, New Age Hareketinin ana öğretisi olan ruhsal uyanış için birer aracı görmektedirler. Bu başlıkta sistemli bir şekilde New Age Hareketi melek tasavvurunun keyfiyeti aktarılmaya çalışılacaktır.

New Age Hareketinde melekleri önceleyen kişiler, meleklerin varlığına ve insanlarla olan diyaloglarına oldukça fazla önem verirler. Bu bağlamda birçok yazar ve spiritüalist, melekleri kendi inandıkları şekilde insanlara tanıtmayı görev edinmişlerdir. Bu bağlamda birçok kitap ve makaleler yazarak, konferanslar ve seminerler düzenleyerek, bireysel ve toplu seanslar yaparak yayılmacı bir politika izlemektedirler. Bu yazarlardan biri de *Encyclopedia of Angels*'in²⁹ yazarı Richard Webster'dır. Webster, kitabının girişinde meleklerin tarihçesi hakkında kapsamlı bir giriş verdikten sonra; New Age hareketinin melek tasavvuru üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Ona göre, New Age hareketi olmasaydı melekler ve melek tasavvurları anakronizm olarak düşünülecek ve önemini kaybedecekti. Ancak yine Webster'ın, iddiasına göre New Age hareketi sayesinde bu gidişat değişmiş ve herkesin meleklerle iletişime geçebilmesinin önü açılmıştır.³⁰ Hatta Webster, kitabının son kısmına bir ek bölüm yazarak “koruyucu melek çağırma ritüelini” de okuyucularıyla paylaşmış ve kitabını bu ritüeli öğrencileriyle de severek yaptığını belirterek tamamlamıştır.³¹ Bir bakıma onun “herkesin meleklerle iletişime geçebilmesinin önünün açılması” iddiasını bizzat kendi kitabıyla da yapmaya çalıştığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda ritüelin son kısmında paylaşılan ifadeler dikkat çekicidir.

“Koruyucu meleğinizle bağ kurduğunuzdan itibaren artık bu ritüeli bir daha tekrarlamana gerek kalmayacaktır, çünkü koruyucu meleğiniz ona ihtiyacınız olduğunda size gelecektir. Ancak bazı kişiler bu ritüelden öyle hoşlanırlar ki düzenli tekrar etmek isterler. Bu da onlara koruyucu meleklerinin yanı sıra dört önemli baş melek de iletişim kurma imkânı verir.”³²

Webster'ın, zikredilen eseri dışında baş melekleri ve onlarla nasıl ile-

²⁹ Richard Webster, *Encyclopedia of Angels* (USA: Llewellyn Publications, 2009).

³⁰ Webster, *Encyclopedia of Angels*, 11.

³¹ Webster, *Encyclopedia of Angels*, 190-263.

³² Webster, *Encyclopedia of Angels*, 263.

tişime geçileceğine dair ritüelleri barındıran kitapları da bulunmaktadır.³³ Ayrıca kendisine ait olan web sayfasında da melekleri anlatan makaleler paylaşarak hem kitaplarını tanıtır hem de satın alınabilmesi için insanları yönlendirir.³⁴ Bir diğer New Age Hareketi yazarı olan Diana Cooper da eser ve çalışmalarında meleklerle özel hassasiyet göstermektedir. O, meleklerle ilgili birçok kitap yazmakla kalmamış; ışık melek kartları gibi meleklerle doğrudan iletişim kurmaya olanak sağlayacak 52 ışık meleği kartı bulunan bir deste hazırlamıştır. Cooper, bu kartların kullanılmasıyla meleklerden doğrudan rehberlik ve içgörüler alınabileceğini iddia etmiştir.³⁵ Aynı zamanda Cooper'ın, *Angel Inspiration*³⁶ isimli kitabı New Age melek tasavvurunun ortaya konması dolayısıyla da çalışmamız noktasında oldukça önemli bir kaynaktır.

Cooper, 42 yaşında boşanma evresindeyken, bunalmış bir anında yardım istediğini ve koruyucu meleğinin ona görüldüğünü söyleyerek kitabına giriş yapar. Bu ilk görünmenin ardından Cooper için süreç başlar. Hipnoterapist ve şifa eğitimleri alan Cooper, melek tarafından insanlara melekleri tanıtmaları için görevlendirildiğini, bu görevi kabul ettikten sonra da etrafının meleklerle çevrildiğini, sayısız öğrencisine melekleri anlatmaya başladığı bir yolculuğa çıktığını ifade eder. Bir gün melekler, yeni bir görev daha verirler ona, bu sefer kitap yazarak kendilerini tanıttacak ve böylelikle beraberce insanlara yardımcı olmaya başlayacaklardır. Tüm bu başlangıç süreçlerinden yazarın kitabı yazdığı sürece geldiğimizde ise artık onun melekleri yardıma gönderen, dünyayı şifalandırmak için melekleri yönlendiren biri olduğunu görüyoruz. Ayrıca bu yönlendirme tek taraflı da olmamaktadır, Cooper, meleklerin ihtiyaç halinde onu uykusundan dahi uyandırdıklarını söyleyerek, meleklerle olan ilişkisinin nasıl yürüdüğünü de aktarmaktadır.³⁷

Cooper'ın meleklerle ilgili yazmış olduğu eserlerde New Age melek tasavvurunun nasıllığı ile alakalı birçok veri bulunmaktadır. Buna göre;

-Tüm melekler çift cinsiyetlidir, saf ışıktan yaratılmışlardır ve her insana ilk enkarne olduğunda (New Age Hareketinde reeankarnasyon inancı vardır ve bu sebeple insanlar defalarca yeniden bedenlenirler. İlk yaratım-

³³ Richard Webster, *Spirit Guides & Angel Guardians: Contact Your Invisible Helpers* (USA: Llewellyn Publications, 2002); Richard Webster, *Michael: Communicating with the Archangel for Guidance & Protection (Angels Series, 1)* (USA: Llewellyn Publications, 2004); Richard Webster, *Guardian Angels: How to Contact & Work with Angelic Protectors* (USA: Llewellyn Publications, 2022); Richard Webster, *Oracle of the Angels* (USA: Llewellyn Publications, 2014); Richard Webster, *Gabriel: Communicating with the Archangel for Inspiration & Reconciliation (Angels Series, 2)* (USA: Llewellyn Publications, 2005).

³⁴ Richard Webster, "International Author- Praying with Angels" (Erişim 25 Şubat 2025).

³⁵ Diana Cooper, *Archangel Oracle Cards: A 44-Card Deck and Guidebook* (UK: Hay House Inc., 2021).

³⁶ Diana Cooper, *Angel Inspiration* (Scotland: Findhorn Press, 2007).

³⁷ Cooper, *Angel Inspiration*, 7-11.

da insana verilen melek, insanla beraber tekâmül etmeye gelişmeye devam eder.) bir koruyucu melek verilir. Bu koruyucu melek, insan geliştikçe insanla beraber gelişmeye devam eder.³⁸

-Koruyucu melek, koruduğu insanın talebi olmadan ona yardım edemez. Ancak koruduğu insanın kaderinde acı çekmek ve ölüm yoksa, onu kurtarır ve kollar. Eşzamanlılıklarla ona mesajlar iletir ve koruduğu insanın hayatını mucizelerle doldurur.³⁹

-Melekler, iletişim kurulan başka insanların melekleriyle konuşarak; iletişimin olumlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlayabilirler, beyaz tüylerle, korudukları insanla iletişime geçmek istediklerini ona olan sevgilerini iletebilirler.⁴⁰

-Melekler, çocuklar tarafından doğrudan görülebilirler. Çünkü çocuklar ruhlar dünyasına oldukça yakın haldedirler. Ayrıca ihtiyaç halinde melekler, insan suretine bürünebilirler.⁴¹

-Melekler, şarkı söylemeyi sever, arp ve trompet çalarlar. Koroları vardır ve titreşimler yayarlar.⁴²

-Melekler, korudukları insanın hareketlerinden memnun değillerse, insan uyurken üst benlikleri ile toplantılar yapar ve insanın doğru yola yönelmesi için çaba sarfederler.⁴³

-Meleklerin de hiyerarşileri vardır. Koruyucu meleklerin üstünde baş melekler bulunur. Yedi tane baş melek vardır ve her biri bir elemente bağlıdır. Dualarda onlar da çağırılabilir. Geldiklerinde büyük bir ışıltı neşe ve korumayı da beraberlerinde getirirler.⁴⁴

-Her evin, hastanenin, restoranın, otoparkın, akla gelebilecek her alanın kendi meleği vardır ve bunlarla iletişime geçilerek, ortamın enerjisine katkıda bulunulabilir.⁴⁵

-Çakralar, çakraları temsil eden baş meleklerle çağrılar yapılarak onların yardımlarıyla şifalanabilirler.⁴⁶

Görüldüğü gibi Cooper'ın ve takipçilerinin dünyasında melekler, insanlarla iletişim kuran, düşünen, yönlendiren, yol gösteren, kontrol edilip yönlendirilebilen, şifacı ve kendi içlerinde hiyerarşileri olan bir varlık grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitapta her bir başlık ayrıntıyla ele alınıp, her bir başlığın sonunda da meleklerle iletişim için ritüel örnekleri sunul-

³⁸ Cooper, *Angel Inspiration*, 15.

³⁹ Diana Cooper, *Angels Answers* (UK: Yellow Kite, 2008), 19.

⁴⁰ Cooper, *Angel Inspiration*, 20-27.

⁴¹ Cooper, *Angel Inspiration*, 59-65.

⁴² Diana Cooper, *A New Light on Angels* (Scotland: Findhorn Press, 2009), 13.

⁴³ Cooper, *A New Light on Angels*, 36.

⁴⁴ Cooper, *Angels Answers*, 23-31.

⁴⁵ Cooper, *Angel Inspiration*, 193.

⁴⁶ Cooper, *A New Light on Angels*, 17.

muştur. Bu yöntem de aslında Webster gibi Cooper'ın da melek iletişimini tüm insanlığa yaymayı ne kadar önemseydiğini bize gösterir. Her iki yazar da bir nevi, varlıksal ayrımı ortadan kaldırıp insan-melek diyalogunu olabildiğince artırarak, New Age Hareketinin ana gayesi olan ruhsal uyanışa hizmet etmektedirler.

Çalışmamızla ilgili bir diğer eser ise New Age Hareketi yazarlarından Doren Virtue'e ait olan *Earth Angels*⁴⁷ kitabıdır. Virtue, konuyu farklı bir bakış açısıyla ele almış ve bedenlenmiş olan meleklerden bahsetmiştir. Ona göre, bazı insanlar melek olduğunun farkında olmayan ama esasında birer bedenlenmiş melek olarak aramızda bulunurlar.⁴⁸ Bunu keşfeden ise bir psişik olan kendisinden başkası değildir. Kendi anlatımına göre; danışanıyla yaptığı görüşme esnasında onun bedenlenmiş bir melek olduğunu fark etmiş ve çalışmalarını bu yönde yoğunlaştırmaya başlamıştır.⁴⁹ Virtue de zikrettiğimiz diğer New Age Hareketi temsilcileri gibi bir koruyucu meleğe sahiptir ve sahip olduğu melekten; rüyasında, meditasyon anlarında, kitap okurken bilgiler alır.⁵⁰ Yazar, kitabında okuyanların da aslında bir yeryüzü meleği olabileceğinden hareketle, sorular sorar, özellikler anlatır ve okuyanların farkındalıklarını artırarak, kendi öz benliklerini bulmalarına yardımcı olma iddiası taşır.⁵¹ Virtue'nin meleklerle ilgili zikredilen kitap dışında birçok çalışması daha bulunmaktadır. Bunların arasında; melek kartları, baş melek şifa kartları, melek kâhin kartları, meleklerinize bağlantı kurun kiti gibi ticari olarak da karşılık bulan birçok ürün bulunur.⁵²

New Age Hareketinde melek denince akla gelen bir diğer yazar da Beki İkala Erikli'dir. Aynı zamanda Türk bir yazar olan Erikli, *Meleklerle Yaşamak*⁵³ isimli kitabına, meleklerle tecrübeler yaşayana kadar hayatının anlamını aradığını ancak onlarla temas etmeye başladıktan sonra ise hayatının mucizelerle dolduğunu belirterek başlar.⁵⁴ Erikli'nin bu eseri 126 basıkı yapmış, birçok dile çevrilmiştir. Yazar kitabının amacını ise kitabın arka kapağında; melekleri duymak, meleklerden yardım istemek ve hayatımıza mucizeleri çekmek olduğunu belirtmiştir. Tekrara düşmemek adına, birçok yönden Webster ve Cooper'ın melek tasavvuruna benzer veriler ak-

⁴⁷ Doren Virtue, *Earth Angels* (New York: Hay House Inc., 2002).

⁴⁸ Virtue, *Earth Angels*, 8.

⁴⁹ Virtue, *Earth Angels*, 9.

⁵⁰ Virtue, *Earth Angels*, 10.

⁵¹ Virtue, *Earth Angels*, 19-24.

⁵² Doren Virtue, *Daily Guidance from Your Angels Oracle Cards* (UK: Hay House Inc., 2006); Doren Virtue, *Angel Visions: True Stories of People Who Have Seen Angels and How You Can See Angels, Too!* (UK: Hay House Inc., 2006); Doren Virtue, *Angel Therapy/Trade* (UK: Hay House Inc., 1997); Doren Virtue, *How to Hear Your Angels* (UK: Hay House Inc., 2007); Doren Virtue, *10 Messages Your Angels Want You to Know* (UK: Hay House Inc., 2017).

⁵³ Beki İkala Erikli, *Meleklerle Yaşamak* (İstanbul: Goa Basım Yayın, 2010).

⁵⁴ Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 10-11.

taran Erikli'nin meleklerle ilgili görüşlerinden; zikredilen isimlerden farklı olan görüşleri aktarılacaktır. Erikli'ye göre:

-Kişinin inancı ne olursa olsun, her insan kendisine ait en az iki tane koruyucu melek dünyaya gözlerini açar. Duru görüşü kuvvetli olan insanlar, Allah'ın birer sevgi düşüncesi olan bu melekleri doğrudan görürler.⁵⁵

-Melekler, yardım istenmediği sürece herhangi bir yardımda bulunmazlar çünkü talepsiz bir yardımın özgür iradenin aksine bir hareket olduğunu düşünürler. Bunun tek bir istisnası vardır o da eğer kişinin ölme vakti gelmemiş ancak ölümcül bir durumla baş başa kalınmışsa müdahale eder ve o insanı kurtarırlar.⁵⁶

-Meleklerden her türlü yardım istenebilir çünkü onların amacı mutluluk ve huzur getirmektir. Mesela park yeri arayan birisi; trafik meleğinden yardım isteyebilir.⁵⁷

-Melekler sadece Allah'a bağlı olarak çalışan özgür iradeleri olmayan varlıklardır. Düşmüş melek, bedenlenmiş melek gibi varlıklar vardır ama artık onlar melek değildirler. Melekler saf ışık ve sevgi olarak, Allah'ın bize uzanan elleridir.⁵⁸

-Mikail tüm meleklerin idarecisidir. Baş melek Mikail, Allah gibi olan demektir ve o, kişinin tüm geçmiş yaşamı ve şu anki yaşamının amacına ait bilgilere sahiptir. Meditasyonlarda Mikail çağırılarak bu bilgiler ondan talep edilebilir. Sağlıkla ilgili yardım taleplerinde çağırılması gereken baş melek ise Rafael (İsrafil) yani Allah'ın iyileştirici elidir. Baş melek Azrail, Allah'ın yardım eden eli, kaybetme acısını hafifletmek ve kalbi şifalandırmak için destektir. Baş melek Gabriel (Cebrail), Allah benim gücümdür anlamındadır ve haberleşme ya da çocuklarla ilgili yardımlarda çağırılması gereken melektir.⁵⁹

-Dualar Allah'a edilirken, yardım taleplerinin meleklerden yapılması daha uygundur. Melekler de zaten aynı işlevi görürler.⁶⁰

-Meleklerle; duyarak, görerek ve hissederek iletişim kurulabilir.⁶¹

Beki İkala Erikli'nin meleklerle ilgili olarak yazdığı ve yayımladığı yedi kitabı bulunmaktadır. Erikli, 2016 yılında kitaplarını okuduktan sonra dengesinin bozulduğunu ifade eden bir takipçisi tarafından öldürülmüştür.⁶²

⁵⁵ Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 13.

⁵⁶ Beki İkala Erikli, *Meleğinizle Buluşma* (İstanbul: Mona Kitap, 2019), 21.

⁵⁷ Beki İkala Erikli, *Meleklerle Yaşamak İş Hayatında Melekler* (İstanbul: Mona Kitap, 2016), 63.

⁵⁸ Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 15.

⁵⁹ Erikli, *Meleğinizle Buluşma*, 45; Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 70-110.

⁶⁰ Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 17.

⁶¹ Erikli, *Meleklerle Yaşamak İş Hayatında Melekler*, 281.

⁶² *Yeniçağ Gazetesi*, "Beki İkala Erikli'nin katilinden kan donduran ifade" (17 Aralık 2016).

Yaşanan bu olay, yanlış tasavvurların yol açabileceği tehlikeleri göstermesi açısından da dikkat çekicidir.

Çalışmamızda yer vereceğimiz bir diğer çalışma ise, 2015 yılında yine Türk yazarlarca yayımlanmış olan *Meleklerin Dili* isimli kitaptır. Kitap hem içeriği hem de New Age Hareketi melek tasavvurunun bir başka yönünü bizlere göstermesi bakımından önemlidir. Üç yazarlı bir çalışma olan kitap, yazar yerinde *Simavî Et Loyan* adıyla okuyucuyla buluşmuştur. Asıl yazarlar, kendilerinin bu kitapta meleklerle kanallık yaptıklarını ve “Simavî Et Loyan” kavramının da melek dilinde “Sevgiyle Selamlıyoruz” anlamına geldiğini ve bu selamlamayı da doğrudan meleklerin onlara söylediğini belirtmişlerdir.⁶³ Yazarlar, kaleme aldıkları eserin tamamıyla meleklerin onları birer aktarıcı olarak kullanarak yazdırdıkları bir kitap olduğunu söylemişlerdir. Yazarlar kitabı yazarken koruyucu rehberleriyle iletişime geçmişler, rehberlerine sorular yöneltilmişler ve rehberlerin cevaplarını da insanlara iletme için bu kitabı yazmışlardır.⁶⁴ Görüldüğü gibi yine aynı tema söz konusudur. Mevcut olan koruyucu melekler vardır ve insanlarla iletişim için kanallıklar aracılığıyla şifa dağıtmaktadırlar.

Kitapta, “herkesin koruyucu meleği var mıdır, koruyucu meleklerin varoluş amaçları nedir” gibi kelamî bakışla normal karşılanabilecek sorularla beraber; “neden Allah değil de meleklerden yardım isteyelim” gibi okuyanın zihninde melek ile Allah’ı aynı kategoriye alıp bir değerlendirme yapılmasının istendiği bir soru da vardır. Bu soruya verilen cevap ise çalışmamız açısından kıymetlidir.

“Sizler her zaman, büyük olanın daha fazla olduğunu düşünürsünüz ve bu duygu sizde farklı bir tatmin sağlar. Ama şunu bilin ki hiçbirimiz birbirimizden ayrı değiliz. Bu söylemimiz bizlerin, sizlerin ve bütün evrenin “Bir” olması ile alakalıdır. Bizi Allah’a giden bir aracı olarak düşünebilirsiniz. Bu yüzden arada bir fark yoktur.”⁶⁵

Zikredilen cevabı verenler melekler; Allah ya da kendileri fark etmeksizin dua edilebileceğini, yardım istenebileceğini, daha açık bir ifade ile de Allah ile kendileri arasında bir fark olmadığını belirtmişlerdir.

Ney Age Hareketinde ruhsal uyanışını gerçekleştirmeyi amaçlayan birey için merkezi bir noktada bulunan melekler, bir nevi uyanışı başlatan konumdadırlar. Temsilcileri arasında ufak farklılıklar olsa da koruyucu meleklerin varlığı, meleklerin hiyerarşik düzenleri, meleklerin yüce yaratıcının bir çeşit yansıması gibi telakki edilmesi şeklindeki tasavvurlar nokta-

⁶³ Pınar Demir vd., *Meleklerin Dili- Simevî Et Loyan* (İstanbul: Ganj Yayıncılık, 2015).

⁶⁴ Demir vd., *Meleklerin Dili- Simevî Et Loyan*, 13.

⁶⁵ Demir vd., *Meleklerin Dili- Simevî Et Loyan*, 22-23.

sında bir fikir birliği içerisinde bulunduğu da çalışmamız süresince yaptığımız tetkiklerle tespit edilmiştir. Tüm bu veriler ışığında, İslam inanç esaslarından biri olan “meleklerle iman” akidesinin öznesi olan meleklerle ilgili, oluşabilecek yanlış telakkilerin önüne geçilmesi ve iman noktasında oluşabilecek zafiyetlerin engellenebilmesi için elde edilen veriler ışığında konunun Kelâm ilminin ana kaynaklarından olan Kur’ân ışığında ele alınması elzem hale gelmiştir.

3. NEW AGE HAREKETİ’NİN MELEK TASAVVURUNA KUR’ÂN İŞİĞİNDE KELÂMÎ BAKIŞ

İslam dininde meleklerle iman, iman esaslarından biri olması sebebiyle oldukça önemli bir yerdedir. Bakara sûresi 285. Ayette “*“Allah’ın elçisi ve müminler, rabbinden ona indirilene iman ettiler. Her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar. “O’nun elçileri arasında ayırım yapmayız” ve “İstittik, itaat ettik, bağışlamayı dileriz rabbimiz, gidiş sanadır” dediler.”*⁶⁶ buyurularak açık bir şekilde iman edenler için meleklerle imanın vazgeçilmez bir unsur olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple İslam alimleri, melek ne demektir, melekler nasıl varlıklardır, meleklerin özellikleri nelerdir gibi konularda, bir varlık olarak meleğin mahiyetini kavramak adına çalışmalar yapmışlardır. Bu bağlamda kelâm ilminde de çalışmalar yapılmış, iman esaslarının belirlenmesi, anlaşılması ve yanlış anlaşılmalardan ve yabancı akımların etkilerinden akidenin korunması noktasında kelâm alimleri tarafından gayretler gösterilmiştir.

Çalışmanın amacından uzaklaşmaması için meleklerle ilgili yapılan kelâmî çalışmalara dair analizler aktarılmayacak, New Age Hareketi melek tasavvurunun keyfiyetine dair bir önceki başlıkta tespit edilen veriler maddeler halinde değerlendirilecektir.

a) Meleklerin Yaratılışı ve Özellikleri

- “Melekler saf ışıktan yaratılmışlardır, saf sevgilerdir ve Allah’ın bize uzanan elleridir.”⁶⁷ İslam dininde meleklerin nasıl varlıklar olduğunun cevabı için ilk kaynak Kur’ân ikinci kaynak ise sahih hadislerdir. Bu bağlamda meleklerin hangi maddeden yaratılmış oldukları ile ilgili bilgi Kur’ân’da bulunmaz, ancak Hz. Aişe’den rivayet edilen bir hadiste, meleklerin nurdan yaratılmış varlıklar olduğu bildirilmiştir.⁶⁸ Buradan hareketle de melek kavramının terimsel olarak tanımı yapılırken; nurani varlık olarak da tanımlandı-

⁶⁶ Kur’ân-ı Kerîm Meâli, çev. Halil Altuntaş- Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009).

⁶⁷ Cooper, *Angel Inspiration*, 15; Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 15.

⁶⁸ Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed İbn Hanbel, *el-Müsned* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992), VI, 168.

ğını görürüz.⁶⁹ Ancak bu tanımların hiçbirinde melekler için “Allah’ın uzanan elleri” şeklinde ifadeler bulunmaz. Aksine Kur’ân’da meleklerin de kul-luk eden varlıklar oldukları⁷⁰ ve herhangi bir uluhiyet vasıflarının olmadığı⁷¹ vurgulanmıştır. O halde her ne kadar yaratılışın hammaddesi bağlamında bir benzerlik olsa da meleklerle yüklenen; saf sevgi olmaları ve Allah’ın bize uzanan elleri şeklindeki tanımlanmalar, İslâm’la bağdaştırılabilecek ifadeler değildir. Bu şekilde bir tasavvur meleklerin ilah edinilmesine kadar götürülebilir ki; bu da tevhit açısından sakıncalıdır.

b) Meleklerin Cinsiyetleri

- “New Age Hareketi melek tasavvuruna göre melekler cinsiyet sahibi hat-ta bazı New Age Hareketi mensuplarına göre çift cinsiyetlidirler.”⁷² Meleklerin cinsiyeti konusu Kur’ân’da üstünde durulan konulardan biri olup, mü-kerreren meleklerin cinsiyetinin olmadığı belirtilmiştir.⁷³ New Age Hareketi temsilcilerinin meleklerle cinsiyet atfetmeleri; cahiliye toplumunun ısrarla meleklerle dişi cinsiyet atfetmelerinden farklı değildir. İman edilmesi İslâm’ın yapı taşlarından birisi olan melekleri, yaratım yönünden olmadıkları bir şekilde lanse etmek ve olmadıkları şekilde onların varlıklarını tasavvur etmek ise dinde olmayan bir şeyin dine isnat edilmesidir ki, itikadi konularda böyle isnatlara yer yoktur.

c) Meleklerin Tanrı Olarak Görülmesi

- “Her şeyin ‘bir’ ve eşit olması bakımından melek de zaten bir nevi tanrıdır ve bu sebeple de yaratıcı yerine melekten yardım istemenin hiçbir mahsuru yoktur. Zaten her ikisi de özde ‘bir’dir.”⁷⁴ Yaratılanla yaratıcı bir tutan, yaratılmışı yaratan gibi kutsayan bu yaklaşım İslâm dini açısından kabul görmemektedir. Ana öncülü tevhit olan İslâm dini için, yaratılmış olan meleklerle yaratıcısının bir tutulması kabul edilebilir bir yaklaşım değildir. Zira Kur’ân’da açık bir şekilde ne peygamberlerin ne de meleklerin ilah edinilmemesi gerektiği aksi durumda bunu yapanların inkarcılar olarak vasıflanacağı belirtilmiştir.⁷⁵ Bu bağlamda New Age Hareketinin melekleri kutsadığı bu yaklaşım, sapkın bir tasavvurdur ve İslâm’da yeri yoktur.

d) Meleklerin Şekli veya Görünümü

- “Melekler insan suretine bürünebilirler, düşmüş ya da bedenlenmiş yer-yüzü melekleri vardır.”⁷⁶ Kur’ân’da meleklerin Allah’ın izniyle farklı suret-

⁶⁹ Bkz. Ebu’l-Hasan Seyyid Şerif Ali b. Muhammed b. Ali Cürcânî, *et-Ta’rîfât* (Lübnan: Mektebetü Lübnan, 1985), 247.

⁷⁰ en-Nisâ 4/172

⁷¹ Âl-i İmrân 3/80

⁷² Cooper, *Angel Inspiration*, 15.

⁷³ el-İsrâ 17/40; es-Sâffât 37/150; ez-Zuhruf 43/19; en-Necm 53/27

⁷⁴ Demir vd., *Meleklerin Dili- Simevî Et Layan*, 22-23; Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 17.

⁷⁵ Âl-i İmrân 3/80

⁷⁶ Cooper, *Angel Inspiration*, 59; Virtue, *Earth Angels*, 8.

lere bürünebildikleri bildirilmiştir.⁷⁷ Ancak İslâm'da bu bedenlenme keyfi bir bedenlenme olmayıp, Allah'ın izniyle gerçekleşen bir durumdur. New Age Hareketindeki insan suretine giriş ise, korudukları insanı korumak için gerçekleşen bir eylem olma özelliği taşımakta ve tamamıyla meleklerin tercihleriyle gerçekleşmektedir. İslam dininde meleklerin, Allah'ın isteği dışında bir eylem gerçekleştirmeleri ise düşünülemez. Zira İslam'da melekler başlarına buyruk, kendi iradeleri olan varlıklar olarak resmedilmezler. Aksine melekler Kur'an'da; Allah'ın emrinden çıkmayan, Allah'a kulluk ve ibadet eden varlıklar olarak tanıtılırlar.⁷⁸

Düşmüş ve bedenlenmiş melek konusu ise ayrı bir mevzudur. Kur'an'da geçen Harut-Marut kıssası⁷⁹, Harut ve Marut bir melek mi yoksa değil mi mevzusu İslam alimlerince oldukça üzerinde durulan bir konu olmuştur. Ancak çalışmamız bağlamında bu konuya değinmeyeceğiz. Zira New Age Hareketinde, düşmüş yahut bedenlenmiş melek derken; varlık cinsi olarak melek olan varlığın, insan olarak bedenlenmesi söz konusudur. Hatta bedenlenmiş olan bu melek, kendisinin farkında değildir ve New Age Hareketinin bu farkındalığı da amaçladığını ilgili başlıkta zikredilmişti. Bu minvalde, İslam inancına göre bir insanın bedenine bir meleğin girmesi ve bir meleğin hayatını insan olarak sürdürmesi gibi bir tasavvur söz konusu değildir. Her şeyden önce melekler ve insanlar iki ayrı varlık türüdür. Allah, insanı insan, meleği ise melek olarak yaratmış⁸⁰; cinsler arası herhangi bir birleşmeden haber vermemiştir. Aksine Kur'an'da meleklerin özelliklerine yapılan atıflarla insandan ne kadar farklı olduğu aşikâr hale getirilmiştir.⁸¹

e) Melek-İnsan İlişkisi

- “Melekler doğrudan insanlarla iletişime geçebilir, insanlara yardım edebilir, rehberlik yapabilirler.”⁸² New Age hareketi mensupları meleklerin tabiri caizse her derde deva bir hüviyette olduklarını düşünür. Trafikte park yeri isterler, melek hemen onlara bir park yeri açar. Bu tasavvura Kur'an'da çok net bir cevap vardır. Buna göre en-Necm sûresi 26. ayette, bazı meleklerin şefaathlerinin dahi bir işe yaramayacağı belirtilmiştir. Melekler de aynı insanlar gibi Allah'ın kullarıdır.⁸³ O halde, New Age Hareketinde Allah yerine koyulan ve insanın her istek ve talebi için ayrı ayrı tayin edilmiş olan

⁷⁷ Hûd 11/69-70; Meryem 19/16-17; el-Hicr 15/51-52; ez-Zâriyât 51/24-28

⁷⁸ en-Nahl 16/50; el-Enbiyâ 21/27-28; et-Tahrîm 66/6; Fussilet 41/38

⁷⁹ el-Bakara 2/102

⁸⁰ Fâtır 35/1

⁸¹ Hûd 11/70; el-Enbiyâ 21/19-20; es-Sâffât 37/149-153; ez-Zuhruf 43/19; en-Necm 53/27; Fussilet 41/38; el-İsrâ 17/40

⁸² Cooper, *Angel Inspiration*, 193; Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 15.

⁸³ en-Nisâ 4/172

melek anlayışı İslam inancındaki melek anlayışıyla uyuşmamaktadır ve bu sebeple dua için onları tercih etmek şirk anlamı ifade etmektedir

Bir diğer yönden konuyu ele aldığımızda ise, Allah'ın kulları üzerindeki adaleti konusu ile karşı karşıya kalırız. Zira New Age Hareketinde koruyucu meleklerin müdahaleleri, insanın hayatını kolaylaştırmaktadır. Meleklerden haberdar olan insan, meleklerini bu bağlamda kullanabilirken; melekleri ile irtibata geçememiş olan insanlarsa hayat yolunda kendi başlıcalarındır. Allah'ın yaratmış olduğu kulları üzerindeki adaletini düşündüğümüzde, meleklerin kolaylaştırdığı hayat ile meleklerin müdahalesinin olmadığı hayatların aynı terazide olduğu düşünülemez. Haliyle de bir adalet problemi gündeme gelir. Halbuki Allah, hardal tanesi kadar dahi olsa, adaleti sağlayacağını, kimseye hiçbir şekilde adaletsizlik yapılmayacağını Kur'ân'da apaçık bir şekilde belirtmiştir.⁸⁴ O halde, New Age Hareketi mensuplarının meleklerden yardım, destek ve kolaylık görerek hayatlarını planlamaları, tekamüllerini kolaylaştırmaları gibi inançları, İslam'a göre uygun ve anlamlı değildir.

f) Melekler Arası Hiyerarşi

- “*Meleklerin kendi aralarında hiyerarşileri vardır.*”⁸⁵ New Age Hareketinin bu iddiası, Kur'ân'da da bulunmaktadır.⁸⁶ Senkretik ve eklektik bir yapı arz eden hareketin İslâm'dan da beslendiği görülmektedir. Ancak New Age Hareketinin antropomorfik bir biçimde vasıflandırarak belli bir hiyerarşi içerisinde zikrettiği melek tasavvurunun, İslâm'la aynı minvalde olmadığını da belirtmek gerekir. Özellikle New Age Hareketindeki melek hiyerarşisi göz önünde bulundurulduğunda, İslâm diniyle olan uyumsuzluk daha da ortaya çıkmaktadır. Zira, ilgili bölümde aktarılan; Mikail için Allah gibi denmesi ve Mikail'in lehvi mahfuz gibi bir yapının sahibi olması ve dilendiği takdirde bunu gösterebilme ihtimali, İsrail'in tedavi edici yönü ve Allah'ın eli olması, Azrail'in kalbi şifalandırmakla sorumlu olması, Cebrail'in ise Allah benim gücümdür şeklindeki tasviri, zikredilen meleklerle uluhiyet atfetmek anlamına gelir ki, İslâm dini açısından bu tür tasavvurlar doğru değildir ve şirk anlamı ifade eder.

g) Meleklerin Görünümü

- “*Melekler kendi suretleriyle görülebilirler.*”⁸⁷ Meleklerin insan suretine bürünbildikleri ile ilgili maddede de değinildiği gibi; New Age Hareketi mensupları meleklerin insanlar tarafından kendi suretlerinde görülebile-

⁸⁴ el-Enbiyâ 21/47

⁸⁵ Cooper, *Angel Inspiration*, 85.

⁸⁶ es-Sâffât 37/164

⁸⁷ Cooper, *Angel Inspiration*, 54; Erikli, *Meleklerle Yaşamak*, 13.

ceğini savunurlar. Meleklerin görülmesi mevzusu Kur’ân’da zikredilir ancak bu görülmenin kendi öz varlık yapılarıyla olmayacağı açıkça belirtilmiştir.⁸⁸ O halde New Age Hareketinin bu iddiasının İslam dini açısından geçerliliği yoktur denebilir.

h) Koruyuculuk Özelliği

- “Her insanın kendine ait bir koruyucu meleği vardır.”⁸⁹ New Age Hareketinin melek tasavvuru aktarılırken zikredilen bu yaklaşım, Kur’ân’da “*insanın önünde arkasında Allah’ın emriyle insanı koruyan takipçiler vardır*”⁹⁰ mealindeki ayette geçen “takipçi” lafzı ile benzerlik göstermektedir. Zira “takipçi” lafzı müfessirlerce koruyucu melek olarak değerlendirilmiştir.⁹¹ Ancak Kirâmen Katibîn olarak da anılan bu melekler, New Age Hareketi mensuplarının düşündükleri gibi bir koruma görevinde değildirler. Onlar Allah’ın emrinden çıkamazlar ve Allah’ın emriyle korumalarını gerçekleştirirler. Bu bağlamda Kur’ân’da “üzerinde koruma olmayan hiçbir nefsin olmadığı”⁹², “savaşta müminlere yardım eden”⁹³ ve “insanların doğru yolu bulup hidayete ermeleri için dua eden”⁹⁴ meleklerden de bahsedilir. Ancak bu melekler hiçbir faaliyetleri kendi kararlarıyla gerçekleştiremezler.⁹⁵ Bu açıdan New Age Hareketindeki meleklerin koruyuculuk inancı ile İslam dinindeki koruyuculuk inancı birbirinden ayrılmaktadır. Zira İslam’da asıl koruyucu Allah’tır.

SONUÇ

20. yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla aktif bir şekilde yayılmaya başlayan Yeni Dini Hareketler’den birisi olan New Age Hareketi, senkretik ve eklektik bir şekilde inşa ettiği öğretileriyle melek tasavvurunu da geleneksel inanışlardan farklı bir şekilde oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmamızda New Age hareketi melek tasavvurunun, İslâmî melek tasavvurundan oldukça farklı olduğu ortaya konmuştur. İslam dininde, Allah’ın bilgisi ve otoritesi dışında faaliyet gösteremeyen, Allah’a kul olarak yaratılmış olan melekler, New Age Hareketinde bir nevi tanrının kendisi gibi telakki edilmekte ve her şey “bir”dir mantığından hareketle yaratılmış olan melek ile yaratan aynı minvalde değerlendirilmektedir.

⁸⁸ İsrâ 17/92-95; Hicr 15/8; Furkan 25/21-22; En’âm 6/8

⁸⁹ Webster, *Encyclopedia of Angels*, 224.

⁹⁰ er-Ra’d 13/11

⁹¹ Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili* (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979), VIII/5554-5555.

⁹² et-Târik 86/4

⁹³ el-Enfâl 8/12

⁹⁴ el-Mü’min 40/7

⁹⁵ el-Enbiyâ 21/27

Yaratan ve yaratılanı bir tutmak sadece ontolojik bir problem olmakla kalmaz, tevhit bakımından da İslam inancıyla bağdaşmaz. Zira dua ederken; meleklerin öncelenmesinde herhangi bir beis görülmemesi hatta bu öncelemenin teşvik edilmesi, İslam inancına göre şirk kabul edilmektedir. İslam'da ulûhiyet ve rubûbiyet bağlamında Allah, birdir ve tektir. Yaratan da koruyan da duaları kabul eden de Allah'tır.

New Age Hareketi melek tasavvuru ile ilgili dokümanlar analiz edilirken tespit edilen ve aktarılan; meleklerle cinsiyet atfedilmesi, bedenlenmiş meleklerin olduğunun zikredilmesi, isteyen herkes tarafından orijinal halleriyle görülebilen meleklerin olduğu düşüncesi gibi İslam inancında bulunmayan öğretilerin New Age hareketi içerisinde dikte edilmesi, hareketin tespit edilen İslam'a aykırı inançlarından bir diğeridir. Zira bu tarz düşünceler; New Age hareketine merak duyan Müslüman zihinlerde sorgulamalara sebebiyet vererek, Müslüman olan bireyin İslami perspektiften uzaklaşmasına neden olabilir.

Bir diğer yönden de görülmüştür ki; New Age hareketinin meleklerle ilgili yönü sadece bir hareket olarak kalmamış, kurumsallaşarak ticari olarak da gelir elde edilen bir yöne evrilmiştir. Kitaplar yazılmış, kişisel gelişim adı altında yapılan ücretli eğitimler ve melek kartları gibi maddi dönüşü olan uygulamalarla gelirler elde edilen bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda New Age hareketine merak duyan bireylerin ticari yönden de istismar edilebilecekleri ihtimali vardır. Bu durum da New Age hareketinin İslâm inancı için olumsuz yönlerinden biri olarak yerini alır.

İslam'ın omurgasını zedeleyen hem manen hem de madden zararlar verebilecek görüşler barındıran bu hareketin, ülkemizde de hızla yayıldığı görülmektedir. Bu bağlamda 2024 yılında Burcu Doğan Koçak tarafından hazırlanmış olan "Anlam Arayışı, Alternatif Kutsallıklar, İhtiyaca Uyarlanmış İtikatler: Türkiye'de Yeni Çağ İnanışları ve Pratikleri" isimli doktora tezi ve 2020 yılında Elif Doğan tarafından yazılmış olan "Türkiye'de New Age Hareketi: Şifacı Grupların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Tabanı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme" isimli yüksek lisans tezi; New Age hareketinin Türkiye'deki izdüşümlerini gözlemlemek açısından önemli kaynaklardır. Ayrıca Prof. Dr. Ramazan Biçer'in "Heretik Bir New Age Tarikatı Dünya Kardeşlik Birliği Mevlâna Yüce Vakfı" isimli 2006 yılı yayımlı makalesi de ülkemizdeki New Age hareketinin bulmuş olduğu karşılığın görülmesi bağlamında örneklerden bir tanesidir. Literatürde New Age hareketi ile ilgili zikretmediğimiz birçok başka yayın da bulunmaktadır. Ancak bilgi yönünden oldukça geniş bir yelpazeye sahip olan ve birden çok yorumu olan New Age hareketinin, itikadi olarak açmazlarının aktarılması konusunda eksik olan noktalar vardır.

New Age hareketinin meleklerle ilgili olan tasavvuruna Kur'âni bir perspektifle dikkat çekmeye çalıştığımız bu çalışma göstermiştir ki, New Age hareketinin İslam itikadı bağlamında olumsuz etkiler ortaya koyabilecek diğer öğretileri üzerinde de çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmedi, Ekber Şah. “Yeni Çağ İnanışlarının Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Bursa Örneği”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022).
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş- Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Arslan, Mustafa. “Değişim Sürecinde Yeni Dindarlık Formları: ‘Yeni Çağ’ İnanışları Örneği”. *Değerler Eğitimi Dergisi* IV/11 (2006).
- Aubyn, Lorna St. *The New Age in a Nutshell : A Guide to Living in New Times*. UK: Gateaway Books, 1990.
- Aydın, Cüneyd. *İnsanın Anlam Arayışı ile Yeni Çağ İnanışları Arasındaki İlişki*. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Aydın, Cüneyd. *İnsanın Anlam Arayışı ve Yeni Çağ İnançları*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2016.
- Barker, Elien. *New Religious Movements*. London: HMSO, 1992.
- Bethards, Betty. *The Dream Book: Symbols for Self Understanding*. Dublin: New Century Publishers, 2016.
- Biçer, Ramazan. “Heretik Bir New Age Tarikati Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı”. *EKEV Akademik Dergisi* 10/29 (2006).
- Bruce, S. *Religion in Modern Britain*. London: Oxford University Press, 1995.
- Cooper, Diana. *A New Light on Angels*. Scotland: Findhorn Press, 2009.
- Cooper, Diana. *Angel Inspiration*. Scotland: Findhorn Press, 2007.
- Cooper, Diana. *Angels Answers*. UK: Yellow Kite, 2008.
- Cooper, Diana. *Archangel Oracle Cards: A 44-Card Deck and Guidebook*. UK: Hay House Inc., 2021.
- Cürcânî, Ebu'l-Hasan Seyyid Şerif Ali b. Muhammed b. Ali. *et-Ta'rifât*. Lübnan: Mektebetü Lübnan, 1985.
- Demir, Pınar vd. *Meleklerin Dili- Simevî Et Layan*. İstanbul: Ganj Yayıncılık, 2015.
- Doi, H. *Reiki'nin Temelleri*. çev. Tufan Göbekcin. İzmir: Ege Meta Yayınları, 2005.
- Erikli, Beki İkala. *Meleğinizle Buluşma*. İstanbul: Mona Kitap, 2019.
- Erikli, Beki İkala. *Meleklerle Yaşamak*. İstanbul: Goa Basım Yayın, 2010.

- Erikli, Beki İkala. *Meleklerle Yaşamak İş Hayatında Melekler*. İstanbul: Mona Kitap, 2016.
- Eşmeli, İsmet- Topal, Sena Sultan. “Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi”. *Universal Journal of Theology* 7/2 (2022).
- Hadden, Jeffrey K. “Toward Desacralizing Secularization Theory”. *Social Forces* 65/3 (1987).
- Hanegraaff, W.J. *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*. New York: State University of New York Press, 1996.
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed. *el-Müsned*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Kaya, Mevlüt- Aydın, Cüneyd. “Yeni Çağ İnanışları Ölçeği”. *OMÜİFD* 35 (2013).
- Kirman, M. A. *Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Yayınevi, 2010.
- Köse, Ali. *Milenyum Tarikatları: Batı’da Yeni Dini Akımlar*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.
- MacLaine, S. *Dancing in the Light*. USA: Bantam Books, 1986.
- MacLaine, S. *Going Within*. USA: Bantam Books, 1990.
- MacLaine, S. *Out on a Limb*. USA: Bantam Books, 1986.
- MacLaine, S. *Sevginin Sonsuz Dansı*. çev. Fatoş Dilber. İstanbul: Akaşa Yayınları, 1991.
- Pınarbaşı, Gülenay. *Kültür Endüstrisi Bağlamında New Age Uygulamalarından İnançlarından Astrolojinin Facebook Dolayımı İçerik Analizi (2018-2019)*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Rhodes, Ron. *New Age Movement*. Michigan: Zondervan Publishing, 1995.
- Sevgi, Abdullah. *Yeni Dini Akımların Temel Görüşleri ve İslam*. Van: Madde Yayınları, 2011.
- Trevelyan, Sir George. “Thoughts and Writings”. Erişim 25 Şubat 2025. <https://sir-georgetrevelyan.uk/tht-newhumanity.html>
- Turan, Süleyman- Sancar, Faruk. *Yeni Dini Hareketler, Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutları*. İstanbul: Açılım Kitap, 2014.
- Uysal, Emre. *20. Yüzyıl New Age Akımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- Virtue, Doren. *10 Messages Your Angels Want You to Know*. UK: Hay House Inc., 2017.
- Virtue, Doren. *Angel Therapy/Trade*. UK: Hay House Inc., 1997.
- Virtue, Doren. *Angel Visions: True Stories of People Who Have Seen Angles and How You Can See Angels, Too!* UK: Hay House Inc., 2006.

- Virtue, Doren. *Daily Guidance from Your Angels Oracle Cards*. UK: Hay House Inc., 2006.
- Virtue, Doren. *Earth Angels*. New York: Hay House Inc., 2002.
- Virtue, Doren. *How to Hear Your Angels*. UK: Hay House Inc., 2007.
- Webster, Richard. *Encyclopedia of Angels*. USA: Llewellyn Publications, 2009.
- Webster, Richard. *Gabriel: Communicating with the Archangel for Inspiration & Reconciliation (Angels Series, 2)*. USA: Llewellyn Publications, 2005.
- Webster, Richard. *Guardian Angels: How to Contact & Work with Angelic Protectors*. USA: Llewellyn Publications, 2022.
- Webster, Richard. "International Author- Praying with Angels". Erişim 25 Şubat 2025. <https://www.richardwebster.co.nz/Home/my-books/praying-with-angels>
- Webster, Richard. *Michael: Communicating with the Archangel for Guidance & Protection (Angels Series, 1)*. USA: Llewellyn Publications, 2004.
- Webster, Richard. *Oracle of the Angels*. USA: Llewellyn Publications, 2014.
- Webster, Richard. *Spirit Guides & Angel Guardians: Contact Your Invisible Helpers*. USA: Llewellyn Publications, 2002.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Yücel, Dilek. *Reikinın Oluşumu, Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Zoccatelli, P.L. "Çağdaş Dünyada Ezoterizm ve New Age". *Cogito Dergisi* 46 (2006).
- Yeniçağ Gazetesi. "Beki İkala Erikli'nin katilinden kan donduran ifade" (17 Aralık 2016). <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/beki-ikala-eriklinin-katilinden-kan-donduran-ifade-153002h.htm>